

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GOD. K 2
- NA PO GOD. 1 - POJEDINI BROJ 2 P.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNIŠTVU

izlazi svakog četvrtka

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGO-
VORNI UREDNIK: VLAD. KULIĆ
- UVRSTBE PO CIENIKU III POGODBI

God. II.

ŠIBENIK, 4. ožujka 1909. god.

Broj 45.

† Dr. Ante Starčević.

U nedjelju 28. veljače t. g. navršilo je trinaest godina, od kada se je odielio od ovog svijeta prvi sin hrvatske naše domovine, naš veliki učitelj i pravi prijatelj hrvatskog puka.

Njegova dobra i plemenita nauka zahvatila je duboka korjena u narodu.

Nauk njegov i djelovanje njegovo kroz celo življenje bilo je posvećeno narodu iz koga je nikao.

Živio je skromno, radio je za svoj narod. Narod mu je bio sve, a on sam za sebe nije se brigao.

Nauka Antuna Starčevića jest moćna! Neoboriva je istina u njoj sadržana!

Pod njegov barjak svaki pravi Hrvat mora da hrli! Barjak je to, na kom je napisano: Bog i Hrvati!

Hrvatski puče! Štuj ovog velikana i kliči mu: Slava!

Našemu težaku.

Po Ugarskoj sada imade vinograda koliko hoćeš. Dobre zemlje, a amerikanica dobro rodi, pa vina ko vode. U Hrvatskoj takodjer vina ne manjka. I njima je već amerikanka na rod stupila. O Italiji ne treba ni govoriti. Kod njih vina, ko u nas mora, a to smo razabrali i oćutili za klauzole.

Dalmacija, koje glavni proizvod jest vino, obkoljena je sa svih strana vinorodnim zemljama. A tržišta, koja vina traže, unutra i van ove države, ta su osjegurana za Madjare, a izvozu našega vina znadu oni uvijek sve moguće zaprieke stavljati. Gospodari su, pa mogu! Ako naši težaci budu nepametno puno loze saditi, bit će vina i na pretek, a bez ciene, jer kupaca ne će biti. Pogotovo naše vino ne će nitko, ili malo tko tražiti, ako ne bude baš izvrstna kapljica i ne bude li jednoga tipa, t. j. jednoliko. Bude li i unapried koliko bačava, toliko i vrstih vina, ne ćeš ga moći ni prodati ni darovati.

Dakle udružujmo se, osnivajmo zadružne konobe. One bi i mogle od raznih vina napraviti jedan tip, a tad bi ga se moglo i lakše razpačati. Svakako pak nemojmo se već na samo vino oslanjanjati. Pomozimo se i drugčije, da budemo sigurniji.

Kako se dakle možemo pomoći?

Maslina kod nas najbolje uspjeva. Istina je, sada imade i ulja od pa-

muka itd. i raznih masti, koje snizuju novu ulju utakmicu prave i maslinu cieniu. Ipak našem maslinovu ulju, vazda će se kupac naći, osobito ako ga budemo pravili na način, da ugadja ukusu i želji potrošioaca. Zajedničko pravljenje ulja, t. j. uljarske zadruge tomu mogu pomoći. Žalostno je čuti i vidjeti kako težaci po gradovima i varošima donose po pune brodove, po puna kola maslinovih drva. Sieku masline, a da do novaca dodju. Znademo mi, da velika nevolja vlada, pak da je komugod i nužda da i to čini. Neka se ti pomognu na koji drugi način, ali za Boga, neka maslinu ne sieku. Od nje dobivaš zdravu, kripku i liepu začinu, a opet za ono, što prodadeš, uhvatiš liepih novaca. Maslinu dapače, ako smo pametni, moramo i saditi, u većem broju i bolje gojiti. Stare čistiti, okopavati i gnojiti, to ne zaboravimo, to radimo, a rodit će tada svakako bolje nego sada. Zapuštena maslina, progustih grana i grančica, puna suhote i gnjilocē, nekopana, negnojena, neredjena i ne može da rodi. O ovome smo nešto pisali još u 2 broja ovoga lista. Opetujemo: Kako ćete da kržljava i bolestna maslina i baš obilno rodi? To je nerazumno zahtivati, to je nemoguće. Stara maslina redimo kako treba, a mladice sadimo za naše mladje. Za Boga, ljudi, ne uništujte ih, jer vam one, t. j. ulje, još može biti najbolje utjeha, naveća korist, bolja nego i isto vino.

Što još da gojimo?

I bajami je osjegurana prodaja. Stari naši bili su, rekao bih, pametniji od nas. Obadji sve naše strane, sve i najmanje i zapuštene stanove, svugdje ćeš naći stabala od bajama. Malo ćeš mladih naći, sva stara. Mladji naraštaji zapustili to gojenje, a same se loze prihvatili, a to i je bila velika pogriješka. A sada, kad se vidi, da nam loza nije prava uzdanica, red je gojiti bajame, uza nju višnje, gdje se može rogače, jabuke, kruške itd. kako je gdje moguće. Ove plodove lako možeš prodati i liep novac dobiti. Gdje i vode imade n. pr. u Ninu, Benkovcu, Kninu, Skradinu, Vodicama, Neretvi itd., tu se može i povrće sijati. A voće i povrće na jagmi se može prodati. Naše varoši i gradovi toga i trebaju. Obćila sada imade, a i umnožit će se. Vozi sve u grad, nećeš ništa vratiti, pak i puno toga imao.

Italijanci prodavaju svega, i liepih novaca u Italiju odnose. Mnoge se igibelj rata izmedju Austrije i Srbije. To bi

obogate. Kad bi se naš narod bavio povrćem i voćem, što Italijanci odnose, to bi on dobio, bolje bi živio, a Italijanci bi i prestali dolaziti, jer bi naši težaci mogli cjenije prodavati, nego oni, koji iz daljine dolaze. A u nas bi moglo biti i povrća i voća na pretek, a i bolje vrsti nego li nam iz Italije dolazi. Kruške kninske, cvjetače splitske, te su od davnine na glasu.

Završimo.

Mi, istina, težaci niesmo, nit smo ikada zemlju kopali, polje redili. A ovo što pišemo, sve smo čuli govoriti od samih težaka. Svaki će nam pametni pak morati priznati, da je naše razlaganje dobro i temeljito. Ako te, mali naš puče, da rećemo tako, i ludo diete, pametno upućuje, poslušaj ga, tvoja će korist biti.

Što sami težaci po sebi mogu učiniti, neka to odmah počnu. Čekati vladinu pomoć, ne bi pametno bilo. Ona kasno stiže i ako se kad uputi. Ali složno neka svak počme, jer kad bi imao svak, tad nikomu nitko ne bi štete nanosio. Vlada pak neka radi, što mora. Sjemena i voćnih stabala neka pribavi, prodaje i makte dieli gdje i komu treba, ali obilno. Putujućim učiteljima poljodjelstva pak neka prestanu sa svojom pisanijom i teorijom. Praksa puku treba, teorija ni njemu ne vriedi. Nepravedno je koristiti ga i zamjerati mu, što ne znade bolje ređiti svoje zemlje i iz njih veće koristi crpiti, da je pun predsuda, da plete kotac ko otac itd. Vi ste svi sinovi pučki i stalni smo, da puk ljubite. Kad u selo zalazite, podjite do težaka gdje radi, pak mu kažite praktično, što ima raditi. Kažite mu, iza jedne, koju bi drugu gojidbu mogao nastaviti na istoj zemlji, a da mu tako više koristi daje. Praktično ga upućujte, nabavljajte mu nužno, pomozite ga, a vas će Bog.

Šta je nova po svietu.

Hrvatska. Madjari ko da ne vjeruju puno svojem čaušu Rauchu. Iza kako ih je poslužio sijući madjarske škole po hrvatskim mjestima, počeli ga štupati. Odkidaju mu desnu ruku, podbana Crnkovića k sebi u Budimpeštu zlatnom uzicom potežu. Boli to Raucha, jer razumi, da će Madjari na brzo s njim — sa crncem, iza kako je svoju ulogu odigrao — na bunište, gdje mu i jest pravo mjesto. Kažu da će proces proti veleizdajnicima biti obustavljen i svi pušteni na slobodu. Na to, rek bi, nagoni vlastodržce pobodu. Na to, rek bi, nagoni vlastodržce pobodu. Na to, rek bi, nagoni vlastodržce pobodu.

imalo umiriti uzrujane duhove po Hrvatskoj i Bosni. Stranačke borbe sve jače se zaoštavaju. Frank se je očitovao. Njegova stranka već nije starčevićanska — očito je, da nije nikada ni bila — i sad se nazivlje pravim imenom svojim „Frankova“. A točnije bi bilo, da su je krstili „Franko-Kršnjavo-Rauchova“. Ova su se tri pobratila na zator Hrvatske. Ufati se je, da će te ljude ostaviti, ako i ne svi, ali veći dio onih, koji su s njima u najboljoj namjeri radili. Frank nije pristao uz Don Ivana Prodana i tim se je razkrinkao. Kad bi se javno mnijenje i varalo, prosudjujuć njegovo djelovanje, te kad bi on bio pravi rodoljub, imao bi se ili ukloniti ili pokloniti Prodanu i stupiti kao prost vojnik na obranu hrvatske slobode. A hoće li? Mi se još nadamo!

Bosna. Amo sve kutri. Ništa itko da bi i samo progovorio. Svak se boji za svoju kožu, te mu je milija sloboda i da ga Božje sunce ogrijava, nego da ode u buturnicu. Jedni miruju, jer su razboriti, razabrali se i zadovoljni su, a drugi čekaju, što će biti na koncu. Drina i Dunav još mirno teku, voda je još bistra. Al ako se pri izvoru ili u toku svome voda zamuti i uzburka, poplaviti će jedan i drugi brieg. I preko briegova bi segla. Čiju bi zemlju razdrila? Našu. Komu bi štete naniela? Nama. Bog pravde nadahnuo upravitelje država, pa se mirnim putem nagodili, a Hrvatsku ujedinili.

Austrija. Ozbiljno prieti Srbiji. I odavno bi na nju udarila bila, al se boji gorega zla. Rusija, Srbija, Crna Gora i Italija odmah bi udarile na nju, čim bi prešla Dunav i Drinu. Sve prahom zaudara, a u Beču i okolo njega vladaju sasvim zle prilike. Niemci i Madjari očito se znade za čim teže, a Hrvati i ostali Slaveni posve nezadovoljni. Pitanje česko ne će se tako lako riešiti, ako o tom niesu već odlučili kralj englezki i car njemački. Ne nadajmo se nit da će sada biti riešeno pitanje u uredovnom jeziku ni u Dalmaciji. Prosvjed Italijanaša potaknut je iz tudjine, Kad bi se iztisnuo talijanski jezik, zaoštrili bi se pogotovo odnošaji izmedju Italije i Austrije. Opet bi sveučilištno pitanje došlo na red. U spomenici italijanaški zastupnici to lukavo ali bistro naglasuju. A u Austriji, ako je mir ugrožen, žrtvama mora da ga podrže Hrvati, a ako je rat, moradu ga voditi opet Hrvati i ostali Slaveni. Sudbina jarac! Naš položaj nas ubija, a zbog slaboće Rusije ponizniji moramo biti, nego li je i najpitomija ovčica. Tko je jači i na položaju, taj tabači, a to su Bismark i Košut. A ti, vjerni i preodani hrvatski sine, ti obrano carstva i prijestolja, čuvaj svoju kožu, da ne bi u nedogledno vrijeme došla još na pazar, na muku.

Srbija. O njoj i Crnoj Gori svak piše. Jedna i druga ne samo riečju, nego i djelom pripravne su na rat protiv Austrije. Hoće, pa hoće, da im bude ustupljeno, pa bilo i mali pojas zemljišta do mora, a Austrija ne da. Forgač, bečki poslanik u Biogradu ode doma. Nekoji drže, da se već ni vratiti ne će, jer da bi ga Srbi ubili. Ako se za koji dan ne povraiti, to je najbistriji dokaz, da su prekinuti odnošaji izmedju Srbije i Austrije. Iz Rusije dolazi Srbiji u pomoć pedeset hiljada dobrovoljaca i tri stotine častnika, medju njima i nekoliko generala. Zadnjih dana u Biogradu su se složile sve stranke i nagone jadrnoga kralja Petra, da zavojšti na Bosnu

protiv Austrije. A najzad bi se mogao čuti glas nezaglavljene svjetine: seli, Petre, domaći sine, da sjedne tudjinac. Nedaj Bože!

Rusija. Sve je javno mnijenje i do sada bilo za Srbiju, a sad, rek bi, da je i vlada. Francuzki državnici mozgaju, na koji bi način umirili Srbiju i druge države u istom smislu rade, a Rusija ne će. Mjesto nastojati oko mirna riešenja bosanskoga pitanja na prietnje austrijske naperene proti Srbiji, ona odgovara skupljajući vojsku na zapadne svoje granice i šiljaljući Crnoj Gori po pune parobrode ratne spreme. U Evropi u toj staroj kotlušini, vrije na svu silu. Prieti pogibao i da se razprsne. Pa neka! Ovako je i gore nego u ratno doba. Po društvene prilike u ovoj strani svieta i ne bi zlo bilo, da se štogod izvanredna dogodi i zrak pročisti. Rusija bi glavnu ulogu igrala, a malo mogla štetovati. Iza borbe nastao bi mir, a za stolom bi odabranici krojili sudbinu raznim narodima. Hrvatska ili će uzkrnuti, ili će sasvim propasti. Hrvatski interesi istovjetni su s onima Habsburgovaca, a i obće slavenskima. Po tomu uzdanje naše počiva na Bogu, na zakletvama kraljeva naših i na slavenskoj sviesti Rusije.

Persija. Buntovnike podržavaju mladoturci iz Carigrada. Razne vlasti se i potužile radi toga u Carigradu. Ustaše neki dan obsjeli grad Tebris. Nekoliko dana borbu vodili, ludo ginuli, ali ništa ne postigli. Grad ostade u rukama Sabovih privrženika. Za Englezku i Rusiju nije još valjda prispio zgodan čas, pak samo gledaju gdje se braća kolju. Šah bi opet uveo ustav ali se boji, i temeljito sudi, da bi mu odmah zvono zazvonilo. U sabor bi u većini došli ustaše, skinuli bi ga s prijestolja, a možda i odsudili na smršt. On to razabire i drži se boreć se. Ako buntovnike svlada, evala njemu, svladaju li oni njega, a on će preko granice, pak s Bogom domovino!

Na rad u narod!

O zadnjem broju rekli smo, kako moramo udesiti naš kućni rad, a da nam bude bolje. Danas ćemo reći koju, kako bi se dalo izvesti ono, što smo mi rekli, jer neki kažu, da je lako pisati, ali je teško ono, što se piše kraju privesti.

Da vidimo ko ima pravo mi, ili oni, koji pregovaraju. [Mi smo rekli, da bi naš težak morao osim loze i masline gojiti voće i povrće, te buhač i duhan.

Tko je proputovao zagorskim predjelima osobiti kroz okolicu Skradina, Kistanja, cieli kninski kotar, a da druge ne spominjemo, bit će vlastitim očima vidio, da tamo ima jabuka, krušaka, prasaka (voćaka) šljiva, šipaka i. t. d. koje se ne stide onih, što ih Puljizi prodavaju po gradovima. Recimo sada po duši. Kad bi mi sve one voćke, što rastu kod nas u divljem stanju navrnuli na pitome, koliko i koliko koristi nebi nam bilo od toga. Kažemo samo navrnuli, jer kod nas nema varoša, nema sela, nema veće obitelji, a da neposjeduje barem po koje voćno stablo u divljem stanju. Navrčati divljake, to bi bio početak, a svremenom bi samo po sebi došlo razumno i pametno gojenje voća. Na ovo netreba nitko, da siluje našega težaka, jer će to samo po sebi doći. Glavno je sada da ga mi uputimo u tome, kada da pročisti

i navrne divljake što ima. Neučimo ga i ne silujmo ga, da navrće novim i teškim načinom, nek navrće kako on zna, pa makar ne svirac samo da navrće, jer to lje glavno.

Na ovaj isti način treba, da u našem težaku pobudimo ljubav za gojenjem povrća. Zaľudu su predike i nagovari čini ovako, sadi i si ovo ili ono, jer to težaku malo pomaže. Njemu se hoće da vidi sve svojim očima i da svaku razabere, te da o tome steće pravi svoj sud, koga mu kašnje nitko iz glave izbiti ne može.

Tko se ne spominje težačkih prigovora, kad se je kod nas počeo saditi duhan. Da ovaj zaslužni župnik u Imotskoj nije počeo prvi u svojoj podvornici, ko zna bi li naš narod, danas iz duhana dobivao liepih hiljada i hiljada kruna. Eno nam primjer Sinja. Tamo su do nazad godina Puljizi prodavali povrće i voće kao i kod nas. Našao se jedan čovo, koji je imao bistru glavu, pa vidio da iz povrća može dobiti liepi novac, počeo saditi i sijati zelje, luk, kapulu, kumpir, salatu i. t. d. te u malo vremena ugledali se u nj i drugi. Danas ciela glavica Smradovo izgleda ko mala Pulja, a i zovu ove radine Puljizine, nu to njima ne smeta, nek je samo para. Oni dobivaju liepi novac, a Sinj ne želi zeleni!

Ovaj smo primjer naveli, a to zato, da se vidi, kako kod nas može, da uspije povrće i voće, a da nam se hoće samo, da se počme i u tome ustraje. Dosta je, da u jednom mjestu samo jedan uredi svoj vrt, ne ćemo reći po svim pravilima povrtlarstva, doli priuba nešto bolje, nego li je sada, pak druge škole ne treba. Ova lijica, ovaj vrtlić, biti će našem težaku, najbolja škola, najbolji učitelj.

Sad je pitanje, kako ćemo mi naći toga jednoga. Evo ovako. Danas je malo naših ovećih sela i varoša u kojima nema pučkih škola, a uz ovu i školski vrt, pa da ovog i nema ništa zato. Učitelj nek počne, ako ima svoj vrt u svom, ako nema neka unajme komad zemlje, a ako ni ovo nije moguće, neka ponuka, koga odraslijeg učenika, da on obradi jedan kamad zemljišta. a učitelj nek mu bude u svemu pri ruci.

Danas nije teško doći do dobra povrtlarskog sjemena.

Ima ga na prodaju i kod Poljodjelske poslovnice, a i Mautnera u Budimpešti, te kod raznih drugih trgovaca, sa malo para možemo dobiti dosta dobra i zdrava sjemena. Nek učitelj ovo sjeme u zgodno doba posije i neka ga pazi, kako što treba, eto koristi njemu, a škole najbolje seljaku. Druge godine, nek se učitelj obrati na onoga, koga se obratiti ima, a on sam zna na koga, pak nek sjeme, što primi podjeli medju odrasliju djecu nukajuć ih, da i oni porade s njim ono, što radi on u isto doba i u isto vrijeme, a nek nastoji u njima pobuditi i utakmicu, pak eto u malo godina iz ovog sitnog rada, narodu koristi. Ovako bi imale naše učiteljice postupati sa ženskom odraslom mladeži.

Kad bi se gojenje povrća pomaklo i kad bi ga bilo u mjestu i za vanjsku prodaju u varoše ili obližnje gradove, tad bi se lako mogla urediti skupna prodaja, a ovdje rad škole prestaje, a nastupa blagoslovljena ruka za drugarstva, da ona od ovog sitnog rada učini pravu trgovinu povrća i voća.

Da nas naši požrtovni učitelji nebi krivo svatili, moramo napomenuti, da mi ne pišemo

ovo, kao da bi hotili njima nešto nametnuti već da pokažemo put, kako bi se narodu moglo pomoći i naše povrćarstvo i voćarstvo podignuti, bez velike glavnice, bez duge pisanije, a i bez ičije pomoći, a najmanje, one vladine, koja s žlicom nam daje, a velikom kašikom vadi!

Što smo rekli za naše učitelje, vriedi isto i za naše radine župnike, pak i za svakog rodoljuba, koji u puku žive i s pukom dieli radost i žalost. Doduše ovo izgleda na prvi mah, nezatom, sićušan, ako hoćete i nizki rad, ali rad jako koristan i posve unosan.

Rekli smo sto puta, a opet ponavljamo, jer nije nikada dosta, da se o lozi neda više živiti, kako se je živilo prije, te kao što svaki dan svi jedemo i pijemo, tako treba da i svi te smo zdravi, radimo, tko u ovom, tko u onom poslu, da skuckamo svagdano paru bilo što no reku skoca ili skonopca.

Dakle na rad u narod! Gojimo ga i uzgojmo ga politički, učimo ga da kršćanski živi i da radi, a mi mu pokažimo put. Budimo svi, te s narodom općimo, s njim živimo, s njim dielimo radost i žalost, pravi njegovi sinovi, sinovi puka, budimo stijegonoše njegovog uzgojnog, političkog, vjerskog i gospodarstvenog [napretka]. Za ovo smo pozvani, ovo smo zvanje odabrali sebi na čast, Bogu na slavu, domovini na spas, a narodu na korist.

Na rad u narod!

Kamati.

Od svih zloća, što ih je na svietu,
Nada tobom gore, gdje nema:
Po tebi se sirotinji jadnoj,
U pohode, ljuta bieda, sprema!

Ti hudobo, jadne ljude činiš,
Gole, gladne, po svietu ići;
Ti im ne daš boljku i napredku,
Niti jedan, sami, korak prići!

Ej nesrećo, ljudska izkopice,
Uvijek, viekom, ti prokleta bila;
Jer i moj si jadni rod umela,
I za puno natrag ga vratila!
Grgo Petković.

Naši dopisi.

Uprava glavarara podemokraćenog automaša.

Šepurina.

Pred jesen se bio naš glavar razvikao, da se ne dade popu redovine, pak da će se on za to misliti. Na taj način zavede nekoliko seljana i ovi uzkrate popu redovinu. Ali po jeseni pogazi glavar svoju rječ, te podmiri popa, kao i ogromna većina seljana. Taj njegov postupak veoma iznenadi i žestoko ogorči nasamarene seljane, jer se sada moradu dužiti, da podmire popa novcem, kad mu ne htjedoše dati vina.

Isto tako je bio nagovorio nekoje, da ni crkvi ne dadu kako tko može, po običaju i nanese tako silnu štetu njima i njoj, a mjesto toga običaja, da kitimo sveti hram Božji, uvede pomoću občinskih perjanica namet, da svaka obitelj plaća po 4 K na godinu za njegova putovanja i gostovanja.

Na dan „Svih Svetih“ je takodjer bio običaj, da se dade svakoj obitelji po tri litre vina i to: jednu pop, a dvie crkvinari. A

glavar da posije nesklad, razdor i mržnju u puku, taj liepi običaj ukine.

Lanjskoga Božića bio je izvjesio na svoju kuću „austro-ugarsku“ zastavu, a to je jedino iz zlobe, cieneći, da će koji god mješćanin, iz prkosa na prama njemu, štogod učiniti, ili samo reći, da ga onda može obtužiti i oštetiti, kao što mu je to već nekoliko puta bilo i uspjele.

Kao drugdje, tako je i kod nas zavladala velika bieda, a našega glavarara ne tare nikakva briga. Mjesto da se pobrine za mali puk, on izjavljuje vladi, da mješćani ne trebaju nikakve pomoći.

Najposlie pak taj glavar nije bio od naroda izabran, već nam ga je nametnula občina pomoću nekoliko mjestnih izroda. Selo je htjelo zauzeta i odvažna čovjeka za glavarara, koji bi znao štiti mjestne interese, ali občina takova ne htjede, nju, t. j. njezine poglavice, ovaj sasvim dobro služi, a Šepurini kako bilo.

Dalje ne ćemo, jer tko bi sve iznio, što učini naš glavar na štetu malog puka.

Tješimo se pak, da će brzo odzvoniti hrvatskim izdajicama u Šepurini.

Pučanin.

Betina, veljače 1909.

Žalostne prilike, koje se odigravaju medju pučanstvom Betine i Banjevacu uslied parbe, koja se vodi rad Crnegore imade već 45 godina, spomenuli smo više puta u „Pučkom Glasu“ i „Hrvatskoj Kruni“. Koje posljedice čekaju naš narod u nedalekoj budućnosti nesretne pravde, ne ćemo ni nagadjati, samo ćemo spomenuti to, kako propada veliki dio našega imetka, koji spada Banjevcima. Gdje je natrag nekoliko godina cvala bujna loza, dan danas sve pusto i golo polje izloženo blagu i potarici.

Čovjek, kada stupi na svoje vlastito zemljište, ne može ga razpoznati: zidovi sranani sa zemljom, medjaši uklonjeni, a zemlja izrovana, pak se pita od čuda, da li je to priroda uništila, ili čovječja ruka. Ni pola žalosti, kada bi vlastnik bio slobodan u današnjem prosvietljenom viku obnoviti svoju zemlju na podlozi amerikske loze! Ali drhće od straha, da mu ju ne počupaju ili satare blagom.

Za sve ovo morale bi odgovarati vlasti: slavna benkovačka občina i poglavarstvo, na kojima leže hrpe zastarjelih tužaba.

Čovjek, koji zalazi medju ovaj narod, mora pomisliti, da su se povratila doba četovanja na Turke. Riedko vidiš i odrasla dječaka, a da ne nosi puške na ramenu, a na više mjesta nailaziš na hrpe naoružanih ljudi, a sve to u svrhu, da se naši težaci ne bi usudili doći, pak zasaditi lozom svoje zemlje, jer bi tim nekojim od njih paše nestalo.

Vlastima je sve ovo poznato koliko i organom javne sigurnosti.

Pošto nam vlasti ne pomažu, jer ne će, a nama mira treba, da radimo, te da uzognemo živjeti, molimo uplivnije i poštene ljude na Banjevcima, da hrdjama stanu oni na put, da nam već ne smetaju. Braća smo, susjedi smo, pomozimo jedni drugima, a dobri će Bog sviju.

Nekoliko Betinjana.

Jedan čudak medju ljudima — a demokrat.

Imotski.

Do sada sam letimice opisao nekoliko junaka, a sada ću ti narode predočiti jednog čudaka. To ti je dobro poznati „Mahnitog-Talaja“. Ovoga se čovu — što no rječ — ne može nikada uhvatiti ni za glavu, ni za rep. Danas je zagriženi pristaša velike politike, do pol sata ti je prepredeni demokrat, a do pol sata bi bio i najžešći pravaš, samo da mu tko podkadi njegov „Ego“ („Ja“). Jedan ti je čas junak, koji hoće da ruši sve ono, što nije na svom mjestu, a svi oni, proti kojima digne mač — kan da će ih sve uništiti. A neka se poklone Njegovoj Visosti — odmah su ti ljudi u njegovim očima svetci.

Na žalost, keď nas se čuje i od izobraženih(!) ljudi bogumrzka psost, a ti narode, kaži, jesi li ikada ti od njega čuo, da je . . . svećenstvo, kuga što mori narod. „Za njizih da je sakristija“. Taj čudak nviiek isto trubi. Jest, imotski puče, ugledaj se u „Mahnitog-Talaju“ i budi siguran, da će svanutu zora bolje tvoje budućnosti. Drži se ti advokata, koji te do kože oguliše. Gdje je novac, koji se na milijune kruna izdaje za duhan, gdje je novac iz blagajna, gdje je tvoja privreda, pak uza sve to glad i nevolja te bije! Imotski puče, ostavi se pravda i bježi ko od kuge i pomora od demokratskih advokata, a to ti poručuje tvoj

Prijatelj.

Demokratske perjanice gdje ste sada?

Sinjska krajina.

Što da se tužakamo? Da smo gladni uslied nerodice, a blago da nam se jedva na nogama miče — poznato je. Moćna gospoda, koja pašovaše nad nama, ne poznaje sada naše jade. Kada su izbori, eto ih k nama ko ovce na sô. Kada im je potreba od nas, traže nas i nadju; a kada smo mi u nevolji i potreba nam od njih, nigdje im traga naći, osim ako zgrbljen idješ k njima, a uz to im teške kamate, kojim kuće grade, oranice kupuju, a muktišem polje uzoru. Kada im je potreba od nas, zavadjaju nas s našim misnicima, brata s bratom, prijatelja prijateljem pak i otca sa sinom, a kada im ne trebamo, onđda od nas glavu obrnu, nek se s nama i s našim nevoljama brigaju misnici i ostali prijatelji puka. Ete da nam nije u ovom zemanu otca puka i prijatelja naroda: svećenstva, a uz njih neumorni i vriedni lvo Tadić sa blagajnom: bez beli mnogima bi zakukala sinja kukavica ili na jedan il na drugi način osobito „o vagi“, kad se jedan narod najbolje šiša.

Ej šljujici, tripalovići i ostalo društvo vaše: kamo obećanje, da stê ljubitelji puka? Gdje vaši hambari, gdje vaša pića? Pa što gladnom svietu davate? Prijatelji ste samo u izborima, da gladnog seljaka još više ogladnite!

A ti, Tadiću i Dre Špiro i družino mila, napried, od Boga vam plata, a od naroda ljubav i odanje!

Krajišnici.

Svega po malo.

Potres. U Mesini i u Kalabriji opet trese. Neki dan je baš strahota bila. Sav narod iz kuće izašao na polje i cielu noć probdio pod vedrim nebom. I kuće su se rušile i preostali zidovi padali. Plač i jauk

svugdje se razliegao. Jadan narod, u ovo doba godina, iza svih već prošlih muka, još ne mogu naći mira ni počinaka. Neka mu se dobri Bog smiluje! Kaže se sad, da iza ovoga potresa i ne kane više ondje grad opet podići.

Ala je pametan bio! Stjepan Varga iz Ladamocza, na ognjištu, kod vatre stao sušiti, spremati — što li je od njega radio — dinamit. Zapali se, pa ode u zrak i on i oni, koji su s njima bili. Tko pameti nema, s njom se ne stara.

Zima. Jest, zima je i u nas, ali kao drugdje, nije. Buk na Krki nije se smrznuo još nikad, pak ni ove godine, a u Americi buk rieke Niagare stoji vas sledjen. Izgleda kao ogromna staklena ploča.

Sukob parobroda sa jedrenjačom. Ulazio iz Atlantičkog oceana parobrod kroz Gibltar u Sredozemno more, a iz ovoga izlazila vanka silna jedrenjača. I ona je gvozdena bila. Magla bila, pak se sudare i potonu oboje. Malo se je ljudi spasilo. Bog ih pomilovao!

Kojim jezikom najviše svieta govori. Najviše se ljudi služi kineskim jezikom, kojim govori 400 milijuna ljudi. Za kineskim jezikom govori se najviše engleski naime 200 milijuna. Iza engleskog sliedi ruski 100 milijuna i hindostanski, kojim govori takodjer 100 milijuna. Onda dolaze drugi jezici ovim redom, njemački sa 87 milijuna, arapski sa 55 milijuna, francuski sa 47 milijuna, japanski 46 milijuna, španjolski 45 milijuna, taljanski 41 milijun, a portugalski 22 milijuna ljudi.

Osudjen socijalistički vodja. U Riomu, u Francuskoj, pokušao je socijalistički učitelj Bergehoen nasilno ukloniti krst iz crkvenog dvorišta, pa ga nadomjestiti htio sa poprjem republike. Kad je župnik proti tomu prosvjedovao, radnici su krst ipak silom odnijeli. Prizivni sud u Riomu osudio je učitelja radi poremećenja kućnog mira i zloporabe uređovne vlasti na 500 franaka globe. Eto mali puče, što rade socijalisti. Čuvajih se!

Cielo selo i vas puk zakopano. Po vijestima je urodjenika iz Tetuana uništeno cijelo selo Romara. Stanovnike probudio je noću iz njihova sna užasna lomljava, te sve pobješe iz čadóra. Narod stane sazivati Alaha, čiju da su srdžbu izazvali nevjernici. Iznenada se potrese zemlja, jakim potresom Lavina se stade kotrljati niz pećinu, te saspe, čitavo selo i okolicu prije, nego li je mogao tko uteći. Ostali od one doline pobjegli na obalu. Broj žrtava još nije poznat, ali se misli, da su svi stanovnici sela Romara izginuli.

Ruska revolucionarna policija. U Petrogradu zatvoreni policijski činovnici i agenti,

na čelu im državni savjetnik Lopuchin bivši šef ruske policije, svaki su čas sudjelovali kod svih većih atentata na ministra Plehvea, na velikog kneza Sergija, na cara itd. U posljednje vrijeme nije bilo atentata, jer je neki viši politički dostojanstvenik dojavio sve odluke revolucionarnoga odbora, kojega je bio član, policijskom ravnateljstvu. Kao u Petrogradu, tako je bila policija i u Moskvi u sporazumu sa revolucionarcima; ako joj se dobro platilo, dozvolila je atentate, katkada potpuno, katkada opet do neke granice — ako joj se pak drugačije vidjelo, zatvorila je revolucionarce.

Poljodjelska škola u vlaku. Jedna Američka država uredila je poseban vlak, u kojemu je voz za predavanje, knjižnica i voz sa uređenom stajom, sa nekoliko krava. Vlak se taj ustavlja a narod dolazi na postaju i tu sluša i vidi teoretičku i praktičku pouku.

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug) — Šibenik

Hrvati i Hrvatice!

pomozite družbu

Svetog Ćirila i Metoda!

Za Družbu sv. Ćirila i Metoda.

Da se **sapun** u korist „Družbe sv. Ćirila i Metoda“ što lakše popularizira a na molbu raznih hrvatskih obitelji, u promet su stavljeni mali sandučići, sadržavajući 27 komada, sa sandučićem kg. 5 najfinije vrsti sapuna, kojeg se može rabiti za sve kućne potrebe, uz cieniu od K 3:85 franko od poštarine.

Ovim načinom pruža se prigoda svakoj hrvatskoj obitelji, da može bez svoje štete više puta godišnje doprinášat obol hrvatskoj sirotinji u Istri.

Za oveće naručbe svih vrsti Družbinog sapuna tvorničke cienne. Naručbe se šalju, glavnoj razprodaji:

3—8

IVAN LENTIĆ,
Milna (Dalmacija).

Hrvati i Hrvatice!
pomozite hrvatsku Istru.

Svoj k svome!

Župnici crkvinarstva bratovštine
koji žele

prave svieće
od pčelnog voska

neka naruče na

„Jedinu hrv. tvornicu voštanih svieća“
na paru

Vladimira Kulića, Šibenik (Dalm.).

Ponude i cienici šalju se badava i franko.

Imam u zalogi na prodaju navrnutih

amerikanskih loza
prve vrsti

Plavina na Riparia×Rupestris br. 3309.

Plavina na Rupestris Monticola.

Trbljan na Rupestris Monticola.

Puljižanac (debit ili čarapar) na Rupestris Monticola.

Ciena za 1000 komada na podlogi Riparia×Rupestris br. 3309 je K 200 i na Rupestris Monticola K 180.

KRSTO PEĆENKO,
KOMEN (Goriško).

2—3

HRVA'ISKA TISKARA - ŠIBENIK

obskrbljena je sa najmodernijim i najsavršenijim strojevima. te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje, od najjednostavnijih do s najfinijim ukrašenim, a sve uz umjerene cienne. — Ima bogati izbor slova, a može izim štampanja izradjivati svakovrstne radnje u bojama.

Preporuča svoju izvrstno uređenu KNJIGOVEŽNICU.